

Začiatky cechov na našom území.

Vznik cechov v Európe veľmi úzko súvisí so vznikom miest resp. mestských komunít, ktorých **T1** časť si tieto samosprávne organizácie vytvorila na ochranu svojich stavovských záujmov, ktoré mali rozličné poslanie a úlohy. U nás, vďaka prisťahovalectvu, sa ujal **T2** cechovníctva. Najdôležitejšou črtou tohto typu bolo povinné členstvo v cechoch pre všetkých remeselníckych majstrov. Bez neho bolo vykonávanie remesla prakticky nemožné. Na čele cechu stál cechmajster. Spoločné schôdze cechu sa konali štvrťročne. Na ich začiatku sa otvárala a na konci zatvárala cechová truhlica, v ktorej boli uložené cechové artikuly, protokoly a iné dokumenty. Symbolmi stavovskej a profesijnej spolupatričnosti členov cechu boli **T3**, používané pri cechových obradoch. Každý remeselník, ktorý stál mimo cechu, „dostal“ označenie **T8 (skrytá 5)** a ako takého ho prenasledovali a znemožňovali. Cechy mali právo prijímať a „oslobodzovať“ po vyučení remeselníckych učňov, určovať **T4** i mzdy tovaríšov a pod. Úlohou cechov bolo zabezpečiť medzi majstrami čo najväčšiu hospodársko-spoločenskú rovnosť, aby niektorí z nich neprosperovali na úkor ostatných, ďalej zabezpečiť kolegiálne a slušné správanie majstrov voči sebe, ich dôstojné vystupovanie na verejnosti, pochovávanie zomrelých členov a ich rodinných príslušníkov. Organizačne sa naše cechy združovali okolo oltára „svojho“ svätca vo farskom kostole, z čoho vyplývala starostlivosť o udržiavanie kultu príslušného svätca. Z prešovských cechových listín sa napr. dozvedáme, že **T5** boli združení okolo oltára sv. Vavrinca, **T6** okolo oltára sv. Jána Krstiteľa, krajčíri okolo oltára sv. Žofie, olejníci okolo oltára sv. Márie Magdalény, atď. Preto sa prvé cechy ani nenazývali ináč ako **T7** príslušného svätca. Vcelku nemožno pochybovať, že takéto remeselnícke združenia, nazývané cechmi, existovali v našich mestách už v 14. stor. Veď už r. 1307 máme zmienku o existencii cechu kožušníkov v Košiciach. Do roku 1525 je na území Slovenska písomne doložených 60 cechov, začiatkom 18. stor. vyše 100 v 160 lokalitách. Generálne cechové artikuly z r.1813 znemožnili cechom účinne vplývať na množstvo i kvalitu výroby a širokým vrstvám obyvateľstva poskytli príležitosť vyučiť sa remeslu. Cechy boli zrušené zákonom r. 1872.

Figurálna, čiastočne mozaiková, striedavá krížovka.

Všetky mozaikové políčka sú jednopísmenové.

Skrytú tajničku T8 (5) vyznačte a vypíšte!

VODOROVNE: **A.** Francúzsky herec – voľno – potočník – tanec – prúdi – lužickosrbský folklorista – rieka, pri ktorej je zámok Balmoral – dvorec. – **B. T1** – zrak – **T3** – diely poľa – **T5** – ležany – rovnako – severoamerická ryba. – **C.** Stavebný neokresaný kameň – Strix – volá – vie – kozácky tábor – slovenský náboženský filozof a spisovateľ (18.stor.) – verí – dámske izbičky – planétka. – **D.** Krytý vchod pod bránou – izolovaná plošina – milodar – dobré spôsoby – francúzsky módný návrhár – staroveké územie na Pyrenejskom polostrove. – **E.** Citoslovce popľutia – nepríjemná – liturgický obřad – meno Seurata – lapa – rezervoár psychickej energie – polomer – nuž teda. – **F.** Centrum Baškirska – potomkyňa slovanských Pomoranov – prihováranie sa k ošípaným – havajský vták (hus) – kolektívna hra s odpaľovacími palicami – mesto v regióne Piemont. – **G.** Zápalná šnúra – japonská hora – voskovky – máme vedomí – žrebec – anglická rieka. – **H.** Opar – metropola Azerbajdžanu – hentí – inak ako dosiaľ – gymnastický pohyb nôh – zmes z morských rias – kód letiska Bolwarra – heliopolský stvoriteľ sveta – ostrov, po španielsky. – **I. T4** – severský škriatok v podobe vydry – **T7** – pátrač (réb.) – syntetický vypchávkový materiál na chrániče – byť, po česky – ruská rieka – plátenná strecha, clona. – **J.** Psice – slovenský chemik – žltý zemitý pigment, farbivo – tvrdé drevo – naturálna dávka obilia odvádzaná zemepánovi – egyptská bohyňa chrámovej hudby a spevu – úbočie, po japonsky.

ZVISLE: **1.** Štýl populárnej hudby – citoslovce nepríjemného pocitu – zboj. – **2.** Syn rímskeho boha vojny – stredoveký hudobný nástroj zo slonoviny – nástenný gobelín – **3.** Ostatok – zástupca náčelníka štábu (angl. skr.). – **4.** Talianska energetická spoločnosť – potomok. – **5.** Sídlo v Španielsku – psie príbytky. – **6.** Patriaci tatkovi – kvázi. – **7.** Plač – parasca koptická – nosatá opica – slučka. – **8.** Ochorenie následkom dvíhania ťažkého bremena – sprcha – graciola lekárska. – **9.** Staroškandinávsky boh – listnatý strom – belgický šansonier. – **10.** Znáša – zrúcanina v Sudáne – aleutský ostrov. – **11.** Matematická funkcia) – rod siníc. – **12.** Upraví hnetením – futbalový klub v Žiline – prezident USA, za ktorého vlády vypukla veľká hospodárska kríza. – **13.** Nespočítateľná – získavame voličov – pchá. – **14.** Počuj – Abrahámov otec. – **15.** Vrchhlava – zhŕňa k sebe. – **16.** Biedna – meno Aldu. – **17.** Druh vetrovky – ruský robotnícky vodca. – **18.** Napodobňovanie zvuku pri vypúšťaní pary – druh palmy – menej

kvalitná ruda – cyklón – šéf. – **19.** Hodnostár na kráľovskom dvore – **72.** – **20.** Otec bohov v Egypte. – **21.** Vysievaj. – **22.** Nechala spať – zmajetnieme. – **23.** Vôňa – starosemitské najvyššie božstvo – náramok. – **24.** **76.** – **25.** Obed, po maďarsky – zápasili ste. – **26.** Nerast zo skupiny nikelínu – rozvratníčka. – **27.** Spätná zásielka. – **28.** Plus.

Riešenie 1.kola zasielajte do 30. apríla na adresu divocina@pobox.sk. Skrytú tajničku vypíšte, vyznačte v obrazci alebo uveďte spôsob ukrytia.

Pramene pre 1.kolo súťaže Divočina:

1. Slovník slovenského jazyka I-VI, SAV, 1959-1968
2. Slovník súčasného slovenského jazyka, I-IV, Veda, 2006-doposiaľ vydané diely
3. Krátky slovník slovenského jazyka, Veda, 2003
4. Synonymický slovník slovenčiny, Veda, 2004
5. Slovník slovenských nárečí, I-III, Veda, 1994- doposiaľ vydané diely
6. Historický slovník slovenského jazyka I-VII, Veda, 1991-2008
7. Slovník spisovného jazyka českého, 2. vydanie (1-8), Academia, 1989
8. Malá československá encyklopedie, MČSE, Academia, 1984-87
9. Encyclopaedia Beliana, Encyklopedický ústav SAV, 1999- doposiaľ vydané diely
10. Slovníky cudzích slov (SAMO 2008, SPN 1997)
11. Co je co?, 2.vydanie, Pressfoto, 1982-84
12. Svet skratiek a značiek, A.Tušer, Sofa, 1996
13. Slovník zkratok, Čálek, Agrofin, 2009
14. Křížovkářský slovník, Koudelka, Káňa, Ostrava : Severomor. KV Čes. svazu novinářů, 1985
15. Slovník zahraničných filmových herců konce XX. století (M.Fikejz, Volvox Globator, 2002)
16. Encyklopédia křížovkára, P.Krajčír, Concordia Trading, 1995-97
17. Prekladové slovníky